

YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI HAKKINDAKİ BAKANLAR KURULU KARARI ÇERÇEVESİNDE SAĞLANAN SİGORTA PRİMİ DESTEĞİNDE SON DURUM

Faruk YÜKSEL^(*)

1 - GİRİŞ

Bakanlar Kurulu tarafından; Kalkınma Planları ve Yıllık Programlarda öngörülen hedefler ile uluslararası anlaşmalara uygun olarak, tasarrufları katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirmek, üretimi ve istihdamı artırmak, yatırım eğiliminin devamlılığını ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak, uluslararası rekabet gücünü artıracak teknoloji ve araştırma-geliştirme içeriği yüksek büyük ölçekli yatırımları özendirerek, doğrudan yabancı yatırımları artırmak, bölgesel gelişmişlik farklılıklarını gidermek, çevre korumaya yönelik yatırımlar ile araştırma ve geliştirme faaliyetlerini desteklemek amacıyla 14/07/2009 tarih ve 2009/15199 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar¹ alınmıştır. Söz konusu kararda, gümrük vergisi muafiyeti, katma değer vergisi istisnası, vergi indirimi gibi desteklerin yanında sigorta primi işveren hissesi desteği de düzenlenmiştir.

5921 sayılı Kanunla² 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa³ eklenen Ek 2 inci madde ile de teşvik kapsamındaki yatırımlar ile ilgili sigorta primi işveren hissesi desteği düzenlenmiştir.

Ayrıca Hazine Müsteşarlığı tarafından Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın uygulanması amacıyla 2009/1, 2010/2 ve 2011/1 sayılı tebliğler çıkarılmıştır.

Sosyal Güvenlik Kurumu (bundan sonra Kurum olarak anılacaktır) tarafından da, uygulamanın açıklanması ve karşılaşılan sorunların giderilmesi için 29/06/2011 tarih ve 2011/54 sayılı Genelge çıkarılmıştır.

^(*) SGK Baş Müfettişi

¹16/07/2009 tarih ve 27290 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

²18/80/2009 tarih ve 27323 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

³16/06/2006 tarih ve 26200 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Yazımızda, yukarıda belirtilen düzenlemeler çerçevesinde, sigorta primi işveren hissesi desteğinin kapsam ve şartlarına ilişkin açıklamalar yapılacaktır.

2- SİGORTA PRİMİ İŞVEREN HİSSESİ DESTEĞİNDEN YARARLANILACAK OLAN İŞYERLERİ ve İŞVERENLER

Hazine Müsteşarlığı tarafından çıkarılan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin 2009/1 sayılı Tebliğ gereğince sigorta primi işveren hissesi desteğinden, sadece Hazine Müsteşarlığınca düzenlenen teşvik belgesinin tamamlama vizesinin yapıldığı (yatırımın yapıldığı) işyerlerinden dolayı yararlanılabilecektir. Hazine Müsteşarlığınca düzenlenmiş teşvik belgesi sahibi olan işverenler, birden fazla işyerinin bulunması halinde, tamamlama vizesi yapılmış teşvik belgesi hangi işyeri için düzenlenmiş ise sigorta primi işveren hissesi desteğinden de bu işyerinden dolayı yararlanılabilecek, diğer işyerleri destek kapsamında değerlendirilmeyecektir.

Destekten sadece özel sektör işverenleri değil kamu sektörü işverenleri de yararlanabilecektir. Sigorta primi işveren hissesi desteğinden; gerçek kişiler, adi ortaklıklar, sermaye şirketleri, kooperatifler, iş ortaklıkları, kamu kurum ve kuruluşları (genel ve özel bütçeli kurum ve kuruluşlar, il özel idareleri, belediyeler ve kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunların sermaye bileşimindeki hisse oranları %50'yi geçen kurum ve kuruluşlar) ve kamu kuruluşu niteliğindeki meslek kuruluşları, dernekler ve vakıflar ile yurt dışındaki yabancı şirketlerin Türkiye'deki şubeleri istifade edebilecektir.

İşverenlerin sigorta primi işveren hissesi desteğinden yararlanabilmesi için;

a) Yasal ödeme süresi geçmiş sigorta primi, işsizlik sigortası primi, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borçlarının toplamının 4857 sayılı İş Kanunu gereğince 16 yaşından büyük işçiler için belirlenen aylık asgari ücretin brüt tutarından fazla olmaması; yapılandırılmış veya tecil ve taksitlendirilmiş olması,

b) 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 22/A maddesi uyarınca Maliye Bakanlığı tahsilat dairelerine müracaat tarihinden önceki 15 gün içinde vadesi geçmiş borcunun bulunmaması; yapılandırılmış veya tecil ve taksitlendirilmiş olması,

c) Aylık prim ve hizmet belgelerini yasal süresi içerisinde Kuruma vermesi,

d) Sigorta primlerinin yasal süresi içinde ödemesi,

e) 5084 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinde öngörülen sigorta prim desteğinden yararlanmıyor olması,

f) Hazinece karşılanmayan sigorta primi tutarlarını süresinde ödemesi, Gerekmemektedir.

3- SİGORTA PRİMİ İŞVEREN HİSSESİ DESTEĞİNDEN YARARLANILACAK OLAN SİGORTALILAR

Teşvik kapsamındaki işyerlerinde:

a) Tümüyle yeni yatırımlarda, teşvik belgesi kapsamında gerçekleşen yatırımın çalıştırılan tüm sigortalılar için,

b) Diğer yatırım cinslerinde (tevsî, modernizasyon, ürün çeşitlendirmesi, entegrasyon yatırımlarında) ise, yatırıma başlama tarihinden önceki son altı aylık dönemde (mevsimsellik özelliği taşıyan yatırımlarda bir önceki yıla ait mevsimsel istihdam ortalamaları dikkate alınır) Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğüne verilen aylık prim ve hizmet belgesinde bildirilen ortalama işçi sayısına ilave olarak çalıştırılan sigortalılar için,

Ödenmesi gereken sigorta primi işveren hissesi desteğinden yararlanılabilecektir.

Ancak, işyerleri için düzenlenmiş olan teşvik belgesinde kayıtlı bulunan işçi sayısını aşan sayıda sigortalı çalıştırılması halinde, kayıtlı sayıyı aşan sigortalılar için destekten yararlanılamayacaktır.

Hazine Müsteşarlığı,

- Tümüyle yeni yatırımlarda sigorta primi işveren hissesi desteğinden yararlanılabilecek azami sigortalı sayısını,

- Diğer yatırım cinslerinde yukarıda belirtilen ortalama işçi sayısını ve sigorta primi işveren hissesi desteğinden yararlanılabilecek azami sigortalı sayısını,

Kuruma bildirecektir. Hazine Müsteşarlığının bildirdiği bu sayılar ile işveren tarafından verilen aylık prim ve hizmet belgesinde kayıtlı sigortalı sayısı karşılaştırılacak ve destek kapsamındaki sigortalı sayısı belirlenecektir. Bu işlemi örneklerle açıklayalım.

Örnek-1:

Teşvik kapsamında olan tümüyle yeni bir yatırım tamamlanarak 25 kişi çalıştırılmaya başlanmıştır. Hazine Müsteşarlığı, bu yatırımda sigorta primi işveren hissesi desteğinden yararlanılabilecek azami sigortalı sayısının 30 olduğunu bildirmiştir. Söz konusu işyeri tümüyle yeni bir yatırım olduğundan ve işyerinde çalışan sigortalı sayısı destekten yararlanılabilecek azami sigortalı sayısının altında kaldığından 25 sigortalının tamamı destek kapsamında kabul edilecektir.

Örnek-2:

Örnek-1'de belirtilen işyerinde 35 kişi çalıştırıldığını varsayalım. Bu durumda 30 sigortalı için destekten yararlanılabilecek, destekten yararlanılabilecek azami sigortalı sayısını aşan 5 sigortalı için destekten yararlanma imkanı olmayacaktır.

Örnek-3:

Var olan bir işyerinin tevsi(genişletilmesi) ve modernizasyonu amacıyla bir yatırım yapılmıştır. Yatırımdan sonra, işyerinde çalıştırılan kişi sayısı 33'tür. Hazine Müsteşarlığı, yatırıma başlama tarihinden önceki son altı aylık dönemdeki ortalama çalışan sayısının 22 ve sigorta primi işveren hissesi desteğinden yararlanılabilecek azami sigortalı sayısının 15 olduğunu bildirmiştir. Bu işyerinde 22 olan ortalama çalışan sayısına ilave olarak çalıştırılmaya başlanılan 11 sigortalının tamamı için destekten yararlanılabilecektir.

Örnek-4:

Örnek-3'te belirtilen işyerinde 40 kişi çalıştırıldığını varsayalım. Bu durumda 22 olan ortalama çalışan sayısına ilave olarak çalıştırılmaya başlanılan sigortalı sayısı 18'dir. Bu sigortalılardan 15'i için destekten yararlanılabilecek, destekten yararlanılabilecek azami sigortalı sayısını aşan 3 sigortalı için destekten yararlanılamayacaktır.

Örnek-5:

İşyerinin modernizasyonunu kapsayan bir yatırım sonrasında çalıştırılan kişi sayısı 13'tür. Hazine Müsteşarlığı, yatırıma başlama tarihinden önceki son altı aylık dönemdeki ortalama çalışan sayısının 18 olduğunu ve sigorta primi işveren hissesi desteğinden yararlanılabilecek azami sigortalı sayısının 12 olduğunu bildirmiştir. İşveren, yatırımı nedeniyle sigorta primi işveren hissesi desteğinden yararlanamayacaktır. Çünkü çalıştırdığı sigortalı sayısı, altı aylık ortalama çalışan sayısının altına düşmüş ve ilave bir istihdam sağlanamamıştır.

Örnek-6:

Örnek-5'teki işyerinde, destek süresi içerisindeki bir ayda çalıştırılan sigortalı sayısı 20 olmuştur.

Bu durumda ortalama çalışan sayısına ilave olarak çalıştırılmaya başlanılan 2 sigortalı için destekten yararlanılabilecektir.

Burada yatırıma başlama tarihinden önceki son altı aylık dönemdeki ortalama işçi sayısının hesaplanmasında dikkat edilecek bazı hususları açıklamakta fayda bulunmaktadır:

a) Ay içinde istirahat, ücretsiz izin gibi nedenlerle çalışmayan ve ücret almayan çalışanlar, ortalama çalışan sayısının hesabında dikkate alınmayacaktır:

b) Sigortalının ay içinde aynı işyerinde işten ayrılıp tekrar işe girdiği durumlarda, bu nitelikteki sigortalılar da bir sigortalı olarak dikkate alınacaktır.

4- DESTEKTEN YARARLANMA SÜRESİ

Sigorta primi işveren hissesi desteğinden yararlanabilmek için, ilgili yatırım ile ilgili olarak tamamlama vizesi yapılarak işletmeye geçen teşvik belgesine konu firma bilgilerinin Hazine Müsteşarlığınca Kurumun ilgili birimine bildirilmesi gerekmektedir. Hazine Müsteşarlığı tarafından yapılan bildirim takip eden aydan başlanılarak destekten yararlanılacaktır.

Sigorta primi işveren hissesi desteğinden yararlanma süreleri yatırımın yapıldığı bölgeye ve yatırımın başladığı tarihe göre değişmektedir.

Yapılan yatırımların desteklenmesi açısından iller dört bölgeye ayrılmıştır:

I. Bölge: İstanbul, Tekirdağ, Edirne, Kırklareli, İzmir, Bursa, Eskişehir, Bilecik, Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova, Ankara,

II. Bölge: Balıkesir, Çanakkale (Bozcaada, Gökçeada hariç), Aydın, Denizli, Muğla, Antalya, Isparta, Burdur, Adana, Mersin,

III. Bölge: Konya, Karaman, Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye, Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir, Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak, Kayseri, Sivas, Yozgat, Zonguldak, Karabük, Bartın, Samsun, Tokat, Çorum, Amasya, Gaziantep, Adıyaman, Kilis,

IV. Bölge: Kastamonu, Çankırı, Sinop, Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane, Erzurum, Erzincan, Bayburt, Ağrı, Kars, Ardahan, Iğdır, Van, Muş, Bitlis, Hakkâri, Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Batman, Şırnak, Siirt, Bozcaada ve Gökçeada.

Yatırımın yapıldığı bölgeye ve yatırıma başlama tarihine göre sigorta primi işveren desteğinden yararlanma süreleri aşağıda belirtilmiştir:

Bölgeler	31.12.2011 tarihine kadar başlanılan yatırımlar	01.01.2012 tarihinden sonra başlanılan yatırımlar
I	2 yıl	-
II	3 yıl	-
III	5 yıl	3 yıl
IV	7 yıl	5 yıl

5- SİGORTA PRİMİ İŞVEREN HİSSESİ DESTEĞİNİN HESAPLANMASI

Destek kapsamına giren sigortalıların prime tabi tutulacak kazançlarının, 5510 sayılı Kanunun 82 inci maddesi uyarınca belirlenen prime esas kazanç alt sınırına kadar olan kısmına isabet eden, sigorta priminin işveren hissesi Hazinece karşılanacaktır.

Öte yandan, 5510 sayılı Kanununun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde yer alan, “*Bu fıkra ve diğer ilgili mevzuatla sağlanan sigorta prim desteklerinin aynı dönem için birlikte uygulanması halinde, bu destek öncelikle uygulanır.*” hükmüne istinaden, sigortalılar için öncelikle 5510 sayılı Kanununun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde öngörülen beş puanlık prim indirimi yapılacaktır, ardından sigorta primi işveren hissesi desteğinden yararlanılacaktır.

Örnek:

2011/Kasım ayında destek kapsamında olan ve tam ay çalışan (A) sigortalısının çalıştığı işyerinin kısa vadeli sigorta kolları prim oranı %1’dir. Sigortalı (A)’nın sigorta primine esas aylık kazancı ise 1.200 TL’dir. Bu durumda:

Sigorta primi sigortalı hissesi: $1.200 \times \%14 = 168$ TL ve,

Sigorta primi işveren hissesi: $1.200 \times \%19,5 = 234$ TL’dir

5510 sayılı Kanununun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi gereğince, 234 TL tutarındaki işveren hissesinin %5’e isabet eden kısmı yani $1.200 \times \%5 = 60$ TL’si Hazine tarafından karşılanacaktır.

Sigorta primi işveren hissesi desteği olarak Hazine tarafından karşılanacak tutar ise 2011/Kasım ayı için 837 TL olan sigorta primine esas kazancın alt sınırı üzerinden hesaplanacak olan işveren hissesi ise $837 \times 14,5 = 121,37$ TL’dir. (Yukarıda açıklandığı üzere %5’lik kısım zaten düşüldüğünden işveren hissesi oranı sigorta primi işveren hissesinin %5 eksiği yani $\%19,5 - \%5 = \%14,5$ olarak uygulanmıştır.)

Görüldüğü üzere 234 TL’lik sigorta primi işveren hissesinin $60 + 121,37 = 181,37$ TL’lik kısmı Hazine tarafından karşılanacaktır.

Ancak Hazine Müsteşarlığı tarafından çıkarılan 2011/1 sayılı Tebliğ ile 01/01/2011 tarihinden sonra yapılan yatırımlar için geçerli olmak üzere sigorta primi işveren hissesi desteğine bir üst sınır getirilmiştir. Buna işverene sağlanan sigorta primi işveren hissesi desteği toplamı;

a) Bölgesel uygulama kapsamında desteklenen yatırımlarda, sabit yatırım tutarının I inci bölgede %6’sını, II’nci bölgede %8’ini, III üncü bölgede %10’unu ve IV üncü bölgede %14’ünü; işletmenin KOBİ olması halinde, I inci bölgede %11’ini, II’nci bölgede %13’ünü, III üncü bölgede %15’ini ve IV üncü bölgede %19’unu,

b) Büyük ölçekli yatırımlarda, sabit yatırım tutarının I inci bölgede %2’sini, II’nci bölgede %3’ünü, III üncü bölgede %5’ini ve IV üncü bölgede %7’sini geçemeyecektir.

6- SONUÇ

Görüldüğü üzere 14/07/2009 tarihli ve 2009/15199 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar ve buna paralel yapılan düzenlemeler, yapılan yatırımlar ile sağlanan istihdamdan kaynaklanan işçilik maliyetinin azaltılması sağlamıştır. Böylece yapılan yatırımların ve istihdamın artması amaçlanmaktadır. Uygulamanın bu yararlarının yanında dolaylı olarak kayıtdışı istihdamı azaltıcı bir etkisinin olması da beklenmelidir. İşverenlerin destek kapsamında olmayan çalışanlarına ilişkin sigorta bildirimlerini de usulüne uygun olarak yapması gerekmektedir. Aksi halde destek kapsamından çıkarılacaklardır. Bu risk işverenleri kayıtdışı istihdamdan uzaklaştırma yönünde bir etki sağlayacaktır.

Ayrıca sigorta primi işveren hissesi desteği uygulanırken görece az gelişmiş bölgelerde yapılan yatırımlar için daha uzun destek süresi ve daha yüksek azami destek tutarı belirlenmiştir. Bu nedenle uygulamanın, bölgesel gelişmişlik farklılıklarının azalması yönünde bir etkisi de olacaktır.